psána jsou rovněž slova pocházející z malgaštiny, která se neintegrovala – nebo se integrovala pouze částečně – do francouzského pravopisného systému. U každého hesla je rovněž uvedena oblast užití a styl, ke kterému dané slovo patří. V případě polysémních lexikálních jednotek jsou zmíněny veškeré významy a každý význam je doložen minimálně jedním příkladem. U všech hesel je uveden etymologický původ slov.

Největší přínos práce Claudine Bavouxová spočívá ve shromáždění rozsáhlého jazykového materiálu a ve vytvoření doposud nejrozsáhlejšího seznamu lexikálních zvláštností madagaskarské francouzštiny. Velmi pozitivně je třeba hodnotit i přehledné zpracování jednotlivých hesel a sociolingvistický přístup k problematice. Na rozdíl od jiných prací věnovaných nemetropolitní francouzštině, které vyšly v nakladatelství Duculot, se však čtenář z knihy nedozví příliš mnoho o současném postavení francouzštiny a jazykové situaci na Madagaskaru. Zatímco například v práci věnované francouzštině v Maroku,[8] která byla vydána ve stejném roce jako kniha Claudine Bavouxové, je před abecedním seznamem lexikálních zvláštností marocké francouzštiny zařazena stotřicetistránková kapitola o historii a současném jazykovém uspořádání v této zemi, v knize o francouzštině na Madagaskaru najdeme před samotným slovníkem lexikálních zvláštností madagaskarské francouzštiny pouze dvacetistránkový úvod, jehož součástí jsou kromě popisu metodologického postupu autorky při přípravě slovníku i velmi kusé informace o historii a současném postavení francouzštiny na Madagaskaru. Práce tak zůstala pouze podrobným a velmi pečlivě zpracovaným slovníkem lexikálních zvláštností této regionální varianty francouzského jazyka.

Jaromír Kadlec (Olomouc)

EVA SKÁLOVÁ, *PRAKTICKÝ ANGLICKO-ČESKÝ A ČESKO-ANGLICKÝ SLOVNÍK PRO PODNIKÁNÍ A VEŘEJNOU SPRÁVU.* ISV nakladatelství, Praha 2002, s. 7–501, ISBN 80-85866-99-4

Autorčin praktický slovník spadá do oblasti speciální bilingvální lexikografie a svým způsobem dokumentuje její současný stav. Po desetiletích umělé izolace, kdy nebylo možné ani nutné českou terminologii jednotlivých odborných sfér konfrontovat s terminologií anglickou, ocitli jsme se po r. 1990, alespoň z jazykového hlediska, ve velmi nepřirozené situaci. S odstraněním železné opony, které působilo jako zdvižení stavidel, k nám vtrhla „realita západního světa" se všemi politickoekonomickými, technickými, právními a dal-

[8] Benzakour, F. – Gaadi, D. – Queffélec, A.: Le français au Maroc. Lexique et contacts de langues. Duculot, Bruxelles 2000, 358 s.

šími atributy a zároveň s příslušnými oborovými jazyky. Téměř ze dne na den vznikla naléhavá potřeba přeložit a vytvořit stovky, ba spíše tisíce nových pojmenování.

Z historického pohledu není tento stav sám o sobě až tak výjimečný a ojedinělý; méně příjemné je zjištění, že po desetiletích proklamované péče o národní jazyk a rozvíjení jazykové kultury zjišťujeme, že vztah běžného uživatele češtiny k mateřskému jazyku je často velmi macešský. Alespoň soudě podle způsobu, jakým je nová terminologie utvářena. Vzniká množství neologizmů, které z ortografického a fonologického hlediska nepatří ani do češtiny ani do angličtiny a bývají nesrozumitelné v obou jazycích. Leckdy jsou vytvářeny novotvary tam, kde by stačilo oprášit nebo přizpůsobit existující výrazy české atd.

Jednou z reakcí na tuto situaci a na aktuální potřeby pojmenovávací je vznik celé řady speciálních dvojjazyčných příruček, jakou je i tento slovník. Představují z tohoto hlediska záslužný čin a jednu z možností, jak nové vrstvy lexika integrovat. Nicméně nelze přehlížet i některé jejich slabiny, často poměrně omezený rozsah, chudý lexikografický popis jednotek, mnohdy nejasné vymezení hranice mezi odborným jazykem a obecným jazykem (vyplývající jednak z úrovně obecných dvojjazyčných slovníků, jednak ze způsobu získávání dat, tzn. bez pomoci korpusů příslušného odborného jazyka a kontrolního korpusu obecného jazyka) a konečně problematická metodologická koncepce, podmíněná absencí lexikografické (terminografické) literatury, která by poskytla vhodná vodítka pro zpracování slovníků, i celkovou úrovní slovníkářství u nás.

Oblast, kterou popisuje slovník Evy Skálové, patří k těm, které si rozhodně zaslouží pozornost. Pokud vím, byla před r. 1989 naposled zevrubně zpracována v obchodních slovnících Dušana Závady (Anglicko-český obchodní slovník, 1955, Česko-anglický obchodní slovník, Orbis, 1958), a nepochybně si proto zasluhuje zpracování novější. Podle informací v úvodní charakteristice obsahuje slovník 4500 hesel v anglické části (a dá se předpokládat, že stejný počet i v části česko-anglické). Uvádí se, že převládají termíny z administrativní a ekonomické oblasti (také z politické, právní a sociální sféry). Slovník je charakterizován jako aktivní a pasivní slovník studijního typu. Mikrostruktura je vcelku jednoduchá: za záhlavím (bez výslovnosti a gramatické informace s výjimkou vybraných „obtížných" slov s hvězdičkou odkazující na výslovnostní slovník na konci nebo s uvedením nepravidelného množného čísla ap.) najdeme na jednom řádku ekvivalenty (většinou bez kontextu, pouze tu a tam s upřesňující informací v závorce – *incompentency* ... nekompetence (*úřadu*)). Jednotlivé významy jsou nečíslované, pouze oddělené středníkem. Na dalším samostatném řádku (řádcích) jsou potom zhruba u poloviny až dvou třetin hesel uvedena spojení různého typu (terminologická sousloví, kolokace, předložkové vazby, valence, idiomy atd.) formou tučných podhesel se záhlavím ve zkrácené formě.

Dalším typem hesel jsou záhlaví bez ekvivalentu s dvojtečkou, jejichž význam je podáván v rámci spojení na samostatném řádku (*pen*: *light p.* světelné pero). Konečně v některých záhlavích najdeme opakující se záhlaví oddělená dvojím lomítkem (*show//show*), které signalizuje konverzní dvojici. Zpracování hesel v česko-anglické části je obdobné.

Vedle vlastní anglicko-české a česko-anglické části obsahuje slovník i dvě přílohy: slovník zkratek (čistě grafické zkratky, graficko-fonické inicializmy a fonické akronymy, cca 2000 jednotek) a výběrový výslovnostní slovníček Seznam anglických hesel s náročnější výslovností. Je třeba říci, že udávání výslovnosti je v terminologických slovnících velmi řídkým, ale žádoucím jevem. Kompromisní řešení autorky je pochopitelné, i když je otázka, zda by nebylo vhodnější přiřadit výslovnost k heslům a ušetřit tak uživatele dvojího hledání. Totéž platí o slovníku zkratek – jeho vyčlenění z vlastního slovníku je odůvodněné u velkých, objemných slovníků, u malého slovníku je toto řešení možná zbytečné.

Pokud jde o výběr hesel, není vždy zřejmé, co vedlo autorku k zařazení některých obecných pojmů (*frankness, last, necessity, probably, teacher, paperback*) na úkor mnoha dalších odborných/oborových výrazů, které by se ve slovníku jistě mohly objevit. Na druhé straně je z výběru většiny slov zjevné, že autorka z praxe velmi dobře ví, které výrazy se nejčastěji objevují a činí potíže. Škoda, že nebylo v úvodu uvedeno, která varieta angličtiny je použita jako výchozí. Z hesel typu *adviser*/AM *advisor* (nebo *package* svazek, balík, *AM* balíček) vyplývá, že je to angličtina britská. Nicméně ne vždy se zdá být toto rozlišení důsledné a vyznačené. Např. mezi ekvivalenty pro „bankomat" by se vedle spíše amerického *automated teller machine, ATM* mělo objevit i britské *cash dispenser, cash point*. Také označení stylu (zastoupené zkratkami form. a hovor. – viz Zkratky použité ve slovníku) není vždy důsledně uplatňováno – např. u výrazu *golden parachute* je neformálnost trochu nestandardně naznačena uvozovkami, bez označení je spíše formální *peril* nebo naopak neformální *revamp*. Je ovšem pravda, že stylistická diferenciace patří k nejobtížnějším.

Za největší systémovou slabinu slovníku považuji, že slova (záhlaví) jsou uváděna mimo kontext, který by podával důležitou informaci gramatickou a lexikální o chování a kombinovatelnosti dané jednotky. Tím, že nejsou systematicky dodávány kontexty, se mohou některé ekvivalenty stát zrádné (viz „utajování" s ekvivalentem *secrecy*, které je např. ve spojení „utajování skutečnosti" nevhodné a museli bychom ho nahradit jiným slovem, nejspíše *suppression*). V některých případech by byla užitečná i kulturní, mimojazyková informace, např. u slova „obhájce", kde ekvivalenty *advocate/barrister* jsou až příliš zjednodušující a potenciálně zavádějící. Jako v každém slovníku lze i zde nalézt jednotlivé případy, s nimiž lze polemizovat: *presenteeism* – překlad substantiva infinitivem (oproti běžnému úzu zachovávat slovní druh tak, jak je tomu u antonymního *absenteeism*); u výrazu *presidentess*, prezidentka, který dokládá Webster's Third New International citací z J. F. Coopera, bych se obával nařčení ze sexismu; *mickey-mouse* (*program*) spíše než „snadno zvládnutelný" znamená *useless, insignificant, or worthless, trivial, petty*; u výrazu *bachelor* by bylo vhodné doplnit alespoň některé typy (BA, LLB).

Obecně lze říci, že předností slovníku je jednak snadné užívání a přehlednost, jednak to, že přináší bohatou a vyzkoušenou slovní zásobu z daných oborů. Záslužná je zejména část česko-anglická (nepochybně pracnější než část anglicko-česká), která užitečně dopl-

ňuje obecné dvojjazyčné slovníky. Ale i v anglicko-české části se v plné míře projevuje autorčina bohatá pedagogická zkušenost a jazyková praxe. Ve většině případů s jistotou anticipuje výrazy a slovní spojení, která běžný uživatel bude ve slovníku nejspíše hledat. Vzhledem ke strohé formě hesel z hlediska gramatické informace může mít aktivní využití slovníku pro překladatele začátečníka (zejména do angličtiny) svá úskalí. Pro zkušenějšího středního a pokročilého uživatele bude slovník Evy Skálová určitě zdrojem cenných informací.

Aleš Klégr (Praha)

POTŘEBNÁ PŘÍRUČKA O ZACHÁZENÍ S FRANCOUZSKÝMI VLASTNÍMI JMÉNY V ČEŠTINĚ

Příručka K. Sekventa a D. Šlosara *Jak užívat francouzská vlastní jména ve spisovné češtině* (Academia Praha 2002, 150 s.) vznikla na podkladě slovenské příručky Karla Sekventa *Ako používať francúzske mená v spisovnej slovenčine*. Pro slovenské stejně jako pro české uživatele představují výslovnost i pravopis francouzských slov značné obtíže, které jsou způsobeny především potřebou tato jména skloňovat (resp. přechylovat), dále odlišností českého, slovenského a francouzského repertoáru samohlásek, poměrně komplikovaným historickým pravopisem francouzštiny, odlišným slovním přízvukem i některými dalšími typologickými rozdíly mezi těmito jazyky.

Kniha je rozdělena do dvou částí. První část obsahuje čtyři kapitoly, ve kterých najdeme základní poučení o pravopise, dělení slov, výslovnosti a skloňování, druhou část tvoří rejstřík vybraných osobních jmen a zeměpisných názvů.

V první kapitole věnované pravopisu najdeme i krátké poučení o diakritických znaménkách, která se v české grafické soustavě nevyskytují, a o tom, jak je psát na počítači. Dříve se při psaní na české klávesnici tato znaménka ručně dopisovala, nyní je však možné je do textu vkládat prostřednictvím funkcí *Vložit – Symbol*, které obsahuje každá verze Wordu. Kapitolu dělení slov ocení především redaktoři a novináři, pro běžné uživatele, např. pro studenty píšící seminární práce na počítači, problematika dělení slov zůstává stranou jejich zájmu. Pro většinu českých mluvčích bez znalosti francouzštiny je velmi přínosná zejména kapitola věnovaná francouzské výslovnosti, kde jsou shrnuta její základní pravidla. Výslovnost jednotlivých slov si pak mluvčí může ověřit v druhé části příručky, v rejstříku. Jeho praktické využití je dáno i tím, že autoři nepoužívají pro přepis výslovnosti složitou mezinárodní fonetickou abecedu, ale českou grafickou soustavu, která jim umožňuje relativně přesně zachytit výslovnost francouzských slov užívaných v českém textu. Ta bývá často dvojí, proto autoři uvádějí oba tyto tvary, na prvním místě podobu standardní či čas-